

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง สาระน่ารู้ คู่ควรสำนวนไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล (๒)
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล

การตั้งคำถาม เป็นการแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิด สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้

หลักการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล

๑. ก่อนที่จะมีการตั้งคำถาม ควรตั้งใจอ่านทำความเข้าใจกับเรื่องนั้น ๆ
๒. มีการจดบันทึกระหว่างการอ่าน ในเรื่องที่สนใจหรือมีข้อสงสัย
๓. จับใจความหรือประเด็นสำคัญของเรื่องให้อ่านให้ได้
๔. ตั้งคำถามที่ชัดเจนตรงประเด็น ไม่กำกวม เหมาะสม ถูกกาลเทศะ ดังนี้
 - ๑) ตัวละครในนิทานมีใครบ้าง หรือ เรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร
 - ๒) มีกี่เหตุการณ์
 - ๓) แต่ละเหตุการณ์ “ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร”
 - ๔) ผลสุดท้ายเรื่องจบอย่างไร
 - ๕) ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
๕. เขียนคำถามและคำตอบโดยใช้ภาษาที่สุภาพ เข้าใจง่าย และใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์หรืออคติ
๖. มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดหลายแง่มุม เพื่อจะได้คำถามที่หลากหลายแนวคิด
๗. ตอบคำถามด้วยความเป็นเหตุและเป็นผล

คำสำคัญที่นำมาใช้ในการถาม/ตอบเชิงเหตุผล

๑. **ทำไม** ตัวอย่าง **ทำไม**เต่าจึงมีกระดอง
๒. **อะไร** ตัวอย่าง เต่ามีความต้องการอะไร จึงขอร้องให้นักกระสาช่วย
๓. **เพราะเหตุใด** ตัวอย่าง **เพราะเหตุใด**นักกระสาจึงยอมช่วยเต่า
๔. **อย่างไร** ตัวอย่าง ผลสุดท้ายเรื่องเป็นอย่างไร

บทอ่าน เรื่อง ทำไมกระต่ายหางสั้น และจระเข้ไม่มีลิ้น
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง สาระน่ารู้ คู่ควรสำนวนไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล (๒)
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

นิทานเชิงเหตุผลเรื่อง ทำไมกระต่ายหางสั้น และจระเข้ไม่มีลิ้น

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ตั้งแต่สัตว์ยังพูดภาษามนุษย์ได้ มีกระต่ายตัวหนึ่ง
ประพาศิตัวเหมือนกระต่ายอื่น ๆ ในเวลานั้น คือกินผักกินหญ้าเป็นอาหาร
แล้วลงไปกินน้ำตามแม่น้ำลำคลองหรือหนองบึง

อยู่มาวันหนึ่ง กระต่ายลงไปกินน้ำที่ทาน้ำโดยไม่ได้ระวังตัว จึงถูก
จระเข้ซุบกระต่ายไว้ในปาก แล้วพาวน้ำจะเอาไปกินเป็นอาหาร ขณะว่าย
น้ำไปนั้นจระเข้ได้ร้องคำรามขู่กระต่ายไปตลอดทางว่า “ฮือ ๆ ข้าจะกินเอ็ง
เจ้ากระต่ายหน้าโง่เอ๋ย”

ฝ่ายกระต่ายได้ยินจระเข้ร้องขู่ดังนั้นก็รู้สึกกลัวมาก แต่ก็ได้พยายาม
แข็งใจข่มความกลัวนั้นไว้ พร้อมคิดหาอุบายเพื่อให้รอดพ้นจากปากของ
จระเข้ เมื่อคิดได้แล้วจึงร้องตอบจระเข้ออกไปว่า “เพื่อนเอ๋ย เอ็งอย่ามาขู่ข้า
เสียให้ยากเลย ร้องฮือ ๆ อย่างนี้ข้าไม่มีวันกลัวเอ็งหรอก จะขู่ทั้งทีก็ขู่ให้ข้า
กลัวซี” จระเข้ได้ยินกระต่ายว่าดังนั้นจึงถามว่า “ถ้าอย่างนั้นเอ็งกลัวเสียง
อย่างไร ข้าร้องเสียงไหนก็ได้ทั้งนั้นแหละ บอกมาข้าจะทำให้เอ็งกลัวข้าให้ได้”

กระต่ายได้ยินดังนั้นก็นึกกระหยิ่มอยู่ในใจ มองเห็นทางรอดแน่จึงตอบ
ไปว่า “ข้ากลัวเสียงดัง ๆ เสียงครางฮือ ๆ อยู่ในลำคออย่างนี้ไม่น่ากลัว ต้อง
ให้เสียงดังลั่นจึงจะกลัว ไหนเอ็งลองร้องฮา ๆ ให้ดังเต็มที่ดูสักทีซิ ข้ากลัวเสียง
อย่างนั้นแหละ”

จระเข้อยากให้กระต่ายกลัว จึงอ้าปากร้อง “ฮ่า ๆ” ดังสนั่นอย่างที
กระต่ายแฉะ โดยที่ไม่ทันนึกว่าเวลาร้องฮ่า ๆ ดัง ๆ นั้นต้องอ้าปากกว้าง เป็น
โอกาสให้กระต่ายได้ที่กระโดดหนีออกจากปากจระเข้ไป

จระเข้เห็นดังนั้นจึงรีบฮุบปากทันที แต่ไม่ทัน คงได้แต่หางกระต่ายขาด
ติดปากจระเข้อยู่

ส่วนกระต่ายนั้นตั้งตารอเวลาหนีมานานด้วยความดีใจรีบพุ่งออกจาก
ปากจระเข้จึงเอาเท้าถีบเต็มแรง เล็บกระต่ายแหลมคมจึงตัดเอาลิ้นจระเข้ขาด
ไป

ตั้งแต่นั้นมากระต่ายก็หางสั้น และจระเข้ก็ไม่มีลิ้น และกระต่ายก็ไม่ไป
กินน้ำในลำคลองอีกเลย กินแต่น้ำค้างบนใบหญ้าเท่านั้น

ข้อคิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้

๑. เมื่อตกอยู่ในภาวะคับขัน ให้ตั้งสติไว้ให้มั่นแล้วใช้สติปัญญาหาทาง
แก้ปัญหาด้วยความรอบคอบ ก็จะสามารถแก้ปัญหาที่สำเร็จลุล่วงไป
ด้วยดี

๒. ผู้มีสติปัญญา ย่อมให้ความเฉลียวฉลาดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
ฉะนั้นเราจึงควรหาวิชาความรู้ใส่ตนไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อจะได้เป็นคนมีสติปัญญา

๓. ผู้โง่เขลาเบาปัญญา ย่อมถูกผู้ฉลาดกว่าหลอกหลวงได้ ดังคำกล่าวที่ว่า
“คนโง่ย่อมเป็นเหยื่อของคนฉลาด” นั่นเอง

(จากหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุดอธิบายเหตุผล เรียบเรียงโดย รศ.วิเชียร เกษประทุม)

บทอ่าน เรื่อง ทำไมค้างคาวจึงห้อยหัว
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง สาระน่ารู้ คู่ควรสำนวนไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล (๒)
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

นิทานเชิงเหตุผลเรื่อง ทำไมค้างคาวจึงห้อยหัว

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในสมัยที่สัตว์สามารถพูดคุยได้ สัตว์ทั้งหลายต่างพึ่งพาอาศัยกัน มีความสามัคคีปรองดองกัน ไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งกัน ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

อยู่มาวันหนึ่งหมูเระตัวหนึ่ง ไปวิ่งเล่นบนยอดไม้และเห็นรังนกที่มีไข่หลายฟอง จึงเข้าไปกินไข่จนหมด จากนั้นมาเจ้าหมูเระก็เที่ยวออกไปขโมยไข่นกมากินเป็นอาหาร สร้างความโกรธแค้นแก่ฝูงนก เพราะไม่รู้ว่าหมูตัวไหนเป็นขโมย

วันหนึ่งฝูงนกประชุมกันเพื่อหาทางจัดการกับหมูจอมขโมย และตกลงกันว่า หากพบหมูที่ไหน ให้นำทุกตัวไล่จิก ไล่ตีได้ โดยไม่ไว้หน้าใครใด ๆ ทั้งสิ้น จึงเกิดสงครามระหว่งนกกับหมู ทำให้ทั้งสองฝ่ายไม่มีเวลาทำมาหากิน เพราะคอยแต่จะสู้กัน และต่างก็ระวังตัวกลัวตาย

ฝ่ายค้างคาวซึ่งเป็นสัตว์ที่มีหูเหมือนหมู มีปีกเหมือนนก เมื่อไปพบหมูค้างคาวจะหุบปีกและกางหูออกแล้วบอกว่าเป็นพวกเดียวกับหมู เมื่อไปพบนกค้างคาวจะหุบหูลงและกางปีกออกแล้วบอกว่าเป็นพวกเดียวกับนก ทำให้มันรอดจากการต่อสู้ระหว่งนกกับหมู

นกกับหมูต่อสู้กันเป็นเวลานาน วันหนึ่งทั้งสองฝ่ายจึงนัดมาเจรจาสงบศึกกัน โดยหัวหน้าหมูกล่าวว่า “นกเอ๋ย พวกเราได้ต่อสู้กันมานาน ต่างฝ่ายต่างก็ล้มตายทั้งคู่ เราจะมาต่อสู้กันทำไม สู้มาเจรจาสงบศึกกันดีกว่า” หัวหน้านกกล่าวว่า “ก็ดีเหมือนกัน แต่เราต้องการให้ท่านจัดการกับหมูที่มาขโมยกินไข่ของพวกเราก่อน เพราะเป็นต้นเหตุของการทำสงคราม จะได้ไหม”

“อ้อ แน่นอนที่สุด เพราะบัดนี้เราได้สืบทราบว่าเจ้าหมูเระที่ไปขโมยกินไข่ของพวกท่านนั้นเป็นใคร เราจะลงโทษอย่างหนักและไล่ออกจากฝูงเรา ขอให้พวกท่านสบายใจได้เลย” หัวหน้าหมูรับปาก

“เราขอบคุณท่านที่จะจัดการเรื่องนี้ แต่มีอีกพวกหนึ่งที่จะต้องพิจารณาลงโทษอีกเหมือนกัน” หัวหน้ากบฏ

“ใครละ ท่านจงบอกมาหน่อยซิ” หัวหน้าหนูดาม

“ก็พวกค้ำคาวง ที่ทำตัวเป็นทั้งสองฝ่ายเพื่อเอาตัวรอด มาอยู่กับเราก็อว่ามีปีกไม่มีหู ครั้นไปอยู่กับพวกท่านก็ว่ามีหูไม่มีปีก เรียกว่าเป็นสัตว์สับปลับกลับกโลก จึงสมควรได้รับโทษ” หัวหน้ากบฏ

“จริงอย่างท่านพูด แล้วท่านเห็นว่าควรลงโทษพวกค้ำคาวงอย่างไร” หัวหน้าหนูดาม

“เราเห็นว่าควรลงโทษค้ำคาวงทั้งหมด โดยให้พวกค้ำคาวงเวลานอนให้ห้อยหัวลง และอนุญาตให้ออกหากินเฉพาะในเวลากลางคืนเท่านั้น ท่านว่าอย่างไร” หัวหน้ากบฏเสนอวิธีลงโทษ

“ก็ดีเหมือนกัน เพราะเป็นการลงโทษแต่เพียงสถานเบาเท่านั้น” หัวหน้าหนูดามเห็นด้วย

ต่อจากนั้นหัวหน้ากบฏก็เรียกพวกค้ำคาวงมาพบ และแจ้งถึงโทษที่ได้รับซึ่งค้ำคาวงทั้งหลายต่างก็ยอมรับโทษทัณฑ์แต่โดยดี

นับจากนั้นจนวันนี้ พวกค้ำคาวงจึงนอนห้อยหัวลง และออกหากินเฉพาะในเวลากลางคืน

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า

๑. ผู้ที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ในที่สุดก็จะได้รับผลของการกระทำนั้น ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งกรรม

๒. อย่าทำตัวเป็นนกสองหัว คือ ทำตัวฝักใฝ่เข้าด้วยกัน ทั้งสองฝ่ายที่ไม่เป็นมิตรกัน โดยหวังประโยชน์ของตน

(จากหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุดอธิบายเหตุผล เรียบเรียงโดย รศ.วิเชียร เกษประทุม)